

LUBUSKI
URZĄD WOJEWÓDZKI

Wydział Polityki Społecznej

**PODSUMOWANIE
OGÓLNOPOLSKIEGO BADANIA LICZBY OSÓB BEZDOMNYCH
W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
- EDYCJA 2019 R.**

Gorzów Wlkp., 26 marca 2019 r.

SPIS TREŚCI

WARUNKI BADANIA.....	3
LICZBA OSÓB BEZDOMNYCH.....	4
MIEJSCA POBYTU OSÓB BEZDOMNYCH.	7
BEZDOMNOŚĆ JAKO PROCES.	11
WNIOSKI	16
SPIS WYKRESÓW:.....	17
SPIS TABEL.....	18

Warunki badania.

Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych odbyło się w nocy z 13 na 14 lutego 2019 r.

Uczestniczyły w nim - w ramach wzajemnej współpracy - różne służby m.in.:

- Policja,
- straż gminna lub miejska,
- centra zarządzania kryzysowego,
- pracownicy ośrodków pomocy społecznej,
- pracownicy placówek noclegowych dla osób bezdomnych,
- pracownicy organizacji pozarządowych
- wolontariusze.

Przedstawiciele tych służb (ankieterzy), zebrane dane spisywali w **kwestionariuszach dot. osoby bezdomnej**¹. Kwestionariusz zawierał 12 pytań, które dotyczyły m.in.:

- płci, wieku, obywatelstwa,
- czasu, trwania bezdomności i jej przyczyn,
- źródła dochodu, wykształcenia,
- otrzymywanej pomocy oraz oczekiwanych obszarów wsparcia.

Udział w badaniu był dobrowolny (**bezdomny mógł odmówić udziału w wywiadzie lub odpowiedzi na konkretne pytanie**).

Miejsca, w których ankieterzy poszukiwali respondentów to m.in.:

- noclegownie; schroniska dla osób bezdomnych; ogrzewalnie;
- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- ośrodki interwencji kryzysowej; specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- szpitale, hospicja, ZOL-e, inne placówki ochrony zdrowia;
- zakłady karne, areszty śledcze;
- izby wytrzeźwień,
- pustostany, domki/altany działkowe;
- miejsca niemieszkalne: (ulice, klatki schodowe, dworce PKP i PKS, altany śmietnikowe, piwnice itp.).

¹ osoba bezdomna – zgodnie z definicją ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.), art. 6 pkt 8 ustawy - to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Dane, które ankieterzy zebrali w gminach, ośrodki pomocy społecznej wprowadziły do programu statycznego CAS. Dzięki temu, uzyskaliśmy dane zbiorcze w województwie lubuskim, w podziale na gminy i poszczególne pytania.

Opracowanie, zawiera zatem ogólne wnioski z danych z poszczególnych gmin. Ujmuje tendencje w liczbie bezdomnych w poszczególnych latach, w podziale na płeć i dorośli/dzieci. Zawiera również informacje o profilu lubuskiego bezdomnego: jego płeć, wiek, wykształcenie i źródło dochodu. Przedstawia bezdomność jako proces, który często jest długotrwały, a także formy wsparcia, z jakich korzystają, i jakich oczekują bezdomni.

Podsumowanie ma przybliżyć obraz statystycznej osoby bezdomnej w województwie lubuskim.

Liczba osób bezdomnych.

Do badania przystąpiły wszystkie 82 lubuskie gminy. Jednak **44** z nich, nie wykazały osób bezdomnych. Bezdomnych wykazało zatem **46,34%** gmin woj. lubuskiego. Podczas badania w 2017 r., bezdomnych wykazało **51,22%** gmin, a w 2015 roku **62,20%** gmin. **Spada zatem liczba gmin, w których zimą, przebywają osoby bezdomne.** Bezdomni skupiają się w miastach i miejscowościach, w których mogą liczyć na schronienie. Najwięcej bezdomnych, podczas aktualnego badania - podobnie jak w poprzednich latach - odnotowały miasta :

- Zielona Góra - **204** osoby (**25,12%** ogółu bezdomnych)
- Gorzów Wlkp. - **162** osoby (**19,95%** ogółu bezdomnych).

Duże grupy bezdomnych przebywały również w mniejszych miastach i gminach, w których działają schroniska/noclegownie/ogrzewalnie:

- w Żarach Mieście – 57 osób;
- w Międzyrzeczu – 40 bezdomnych;
- w Nowogrodzie Bobrzańskim – 38 osób;
- w Wymiarkach – 32 osoby;
- w Świebodzinie – 30 osób;
- w Nowej Soli Mieście – 29 osób.

Liczba osób bezdomnych jest wyższa także w tych gminach, w których znajdują się szpitale, hospicja, ZOL-e, zakłady karne, areszty śledcze.

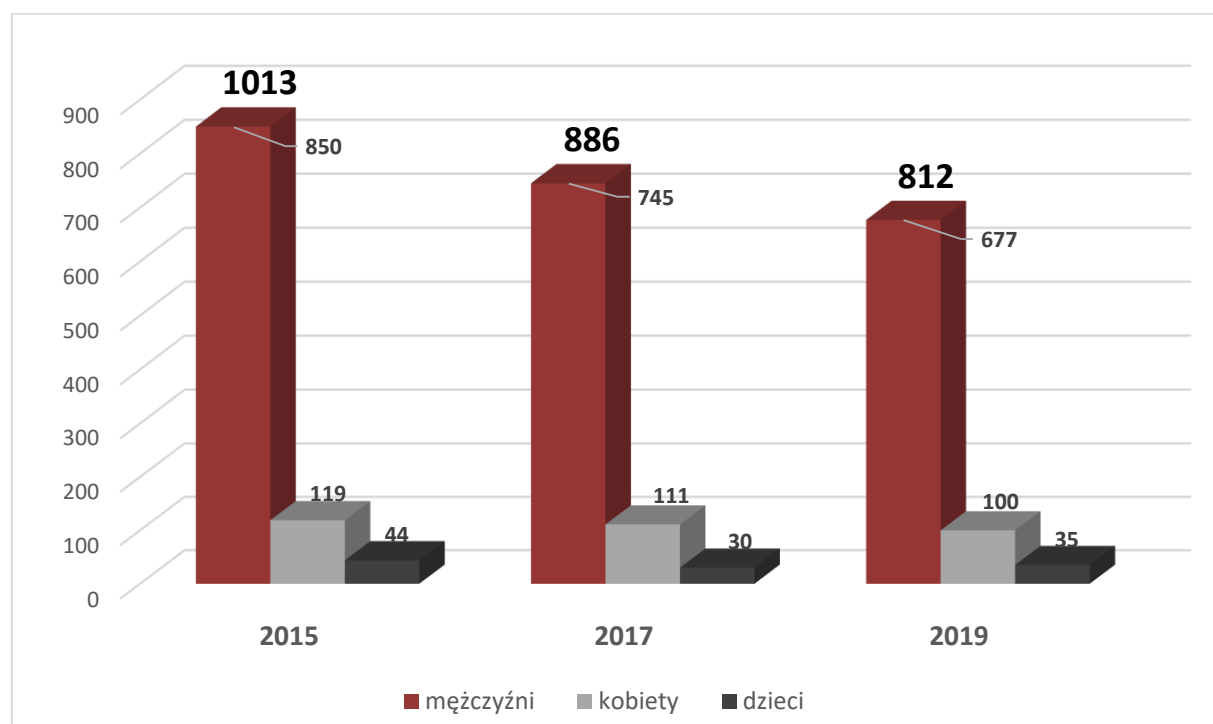
Poniższa tabela pokazuje przedziały liczby osób bezdomnych w lubuskich gminach.

Tabela 1. Liczba osób bezdomnych w lubuskich gminach.

Liczba bezdomnych	Liczba gmin	Nazwa gminy
powyżej 100	2	Gorzów Wlkp., Zielona Góra,
51-100	1	Żary M,
21-50	8	Drezdenko, Kostrzyn n/O, Międzyrzecz, Nowa Sól M, Nowogród Bobrzański, Świebodzin, Wymiarki, Żary G.
11-20	3	Żagań M, Gubin M., Strzelce Kraj,
1-10		Babimost, Bledzew, Bogdaniec, Brody, Dobiegniew, Gozdnica, Iłowa, Kłodawa, Kożuchów, Krosno Odrzańskie, Lubiszyn, Lubrza, Lubsko, Łagów, Małomice, Przytoczna, Skwierzyna, Słubice, Sulechów, Sulęcín, Szprotawa, Torzym, Zbąszynek, Żagań G;

Niezależnie jednak od miejsc grupowania się bezdomnych, spada ich liczba w województwie lubuskim. Tendencje tę obserwujemy od 2015 r. Największy spadek widać wśród mężczyzn - o **20%**. Liczba bezdomnych kobiet spadła o **16%**, a jeśli chodzi o dzieci, są to niewielkie wahania. Sytuację obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba osób bezdomnych

Spadek liczby bezdomnych, w podziale na poszczególne lata wygląda zatem następująco:

- spadek o 8,35% (74 osoby) w 2019 r. w porównaniu z 2017 r. W 2019r. do badania przystąpiło 812 osób, w 2017r. - 886 osób.;
- spadek o 12,54% (127 osób), w 2017 r. w porównaniu do 2015r. W 2015r., do badania przystąpiło 1013 osób;
- **spadek o prawie 20% w 2019 r.** w stosunku do 2015 r.

Miejsca pobytu osób bezdomnych.

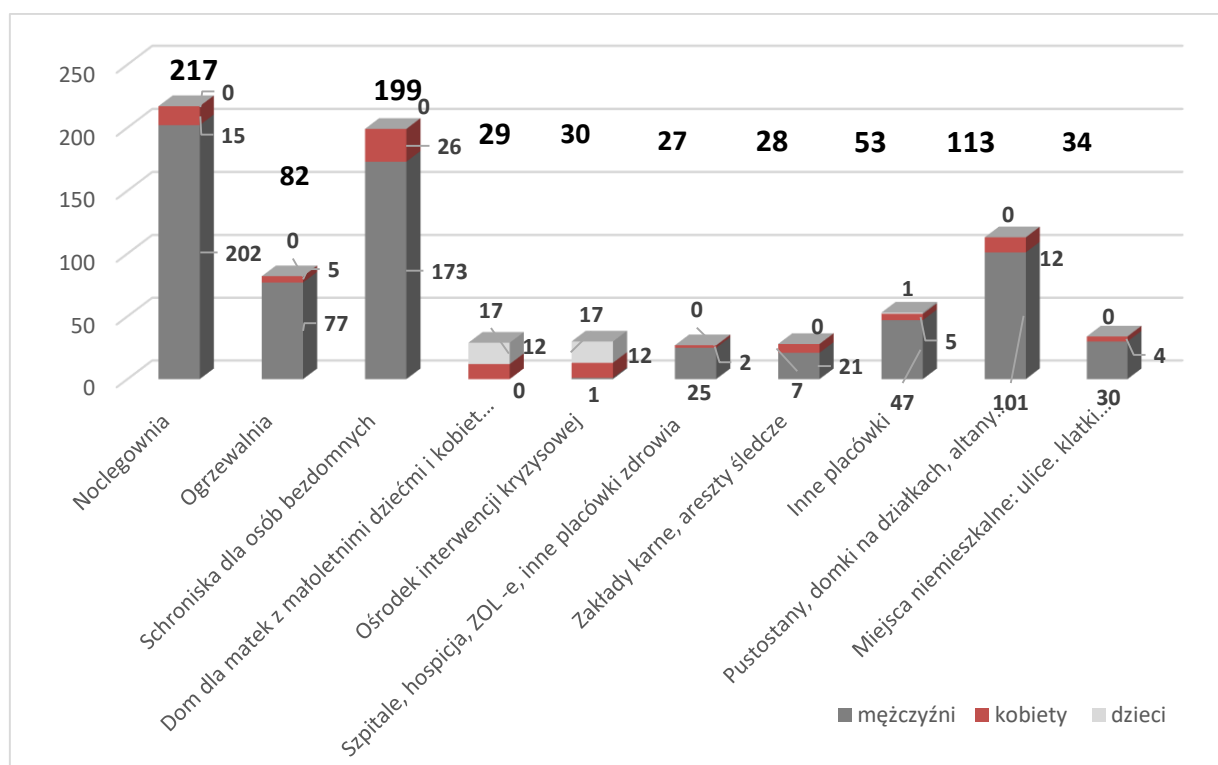
Przy ogólnym spadku liczby osób bezdomnych, badanie wykazało, że więcej osób korzysta z placówek interwencyjnych (ogrzewalnie, noclegownie), a mniej osób pozostaje w miejscach, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu. Podczas badania, osoby bezdomne najczęściej przebywały w następujących miejscach:

- w noclegowniach – **26,72%**;
- w schroniskach dla osób bezdomnych – **24,51%**;
- w miejscach niemieszkalnych (pustostany, działki, ulice, klatki schodowe, dworce PKP, PKS, altany śmietnikowe, piwnice) – **13,92%**;
- w placówkach ochrony zdrowia – **3,37%**;
- w zakładach karnych lub aresztach śledczych – **3,45%**.

W porównaniu z edycją - 2017 r., liczba osób bezdomnych, które przebywały w miejscach niemieszkalnych zmniejszyła się z 55 osób do 34 osób. Spadek dotyczy również stosunku tych osób do ogółu badanych z **6% w 2017r. do 4% w 2019r.**

Badanie wykazało również, że nie ma zagrożenia dla bezdomnych rodziców z dziećmi. Przebywają oni najczęściej w domach dla samotnych matek z dziećmi i ośrodkach interwencji kryzysowej. Szczegółowo miejsca pobytu badanych, przedstawia poniższy wykres:

Wykres 2. Liczba osób bezdomnych, wg miejsca badania.

Profil osoby bezdomnej.

Do oceny „profilu osoby bezdomnej” użyliśmy następujących danych z badania:

- płeć;
- wiek;
- wykształcenie;
- źródła dochodu.

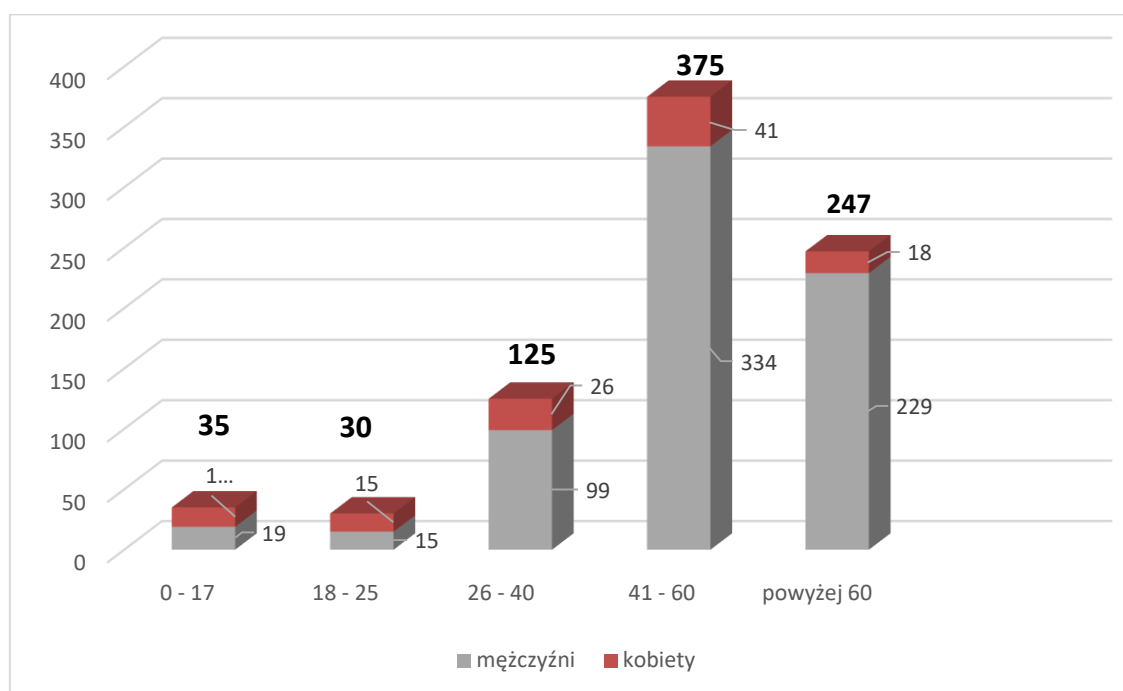
Badanie wykazało, że lubuski bezdomny, to mężczyzna w wieku od 41 do 60 lat, z wykształceniem zawodowym. Utrzymuje się z zasiłku z pomocy społecznej

Zdecydowana większość bezdomnych to mężczyźni. Stanowią oni 83% ogółu badanych w 2019 r. oraz 84% w 2017 r. i w 2015r. W 2019 r. natomiast, mamy ten sam stosunek procentowy bezdomnych dzieci, co w 2015 r. – 4,3%. W 2017 było ich – 3,3%. (patrz wykres Nr 1).

Największą grupę badanych bezdomnych stanowią osoby w wieku od 41 do 60 lat (**41,13%**). Dotyczy to zarówno bezdomnych kobiet, jak i mężczyzn. Znaczna część bezdomnych – 247 osób - ma powyżej 60 lat (**30%**).

Poniższy wykres obrazuje wiek respondentów.

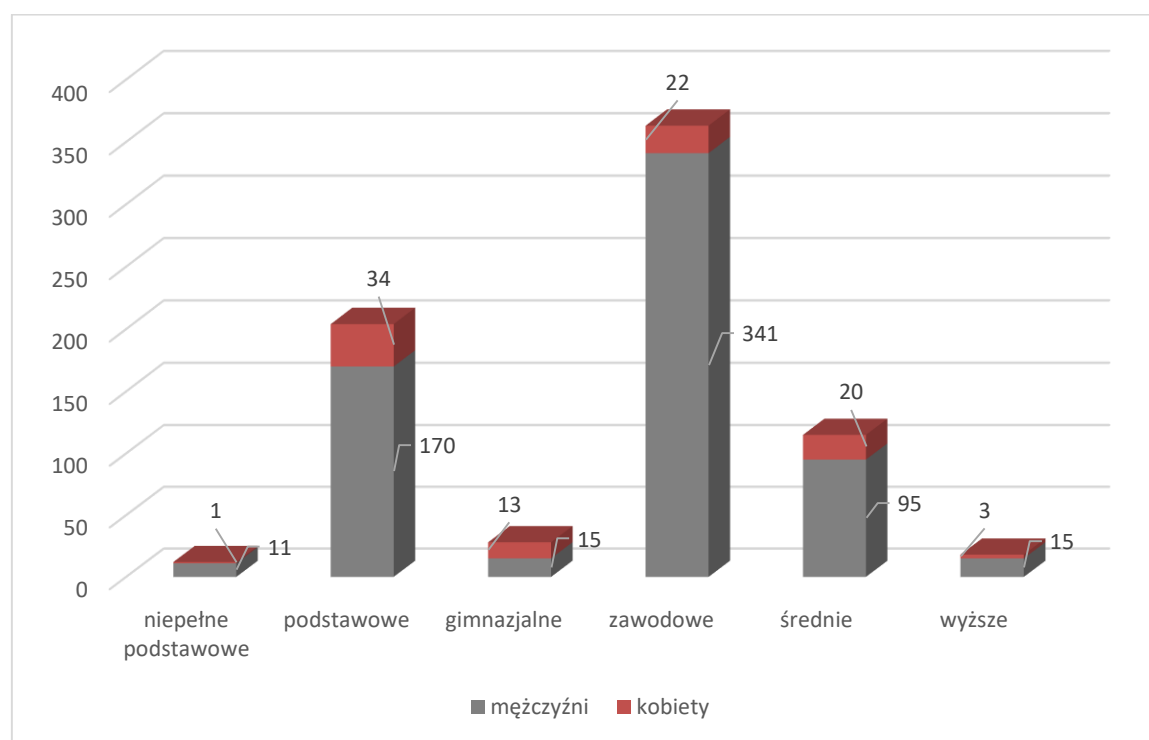
Wykres 3. Wiek osób bezdomnych

Podobnie w 2017 r., wiek bezdomnych mężczyzn wynosił najczęściej 41-60 lat (**41,65%**). Natomiast najwięcej bezdomnych kobiet było w wieku 18-40 lat (**5,53%**). Osoby powyżej 60 roku życia w 2017 r. stanowiły już wyższy odsetek ogółu badanych - **28%** (248 osób), niż w 2019r. Ta tendencja wymaga obserwacji i badania przyczyn. Warto wiedzieć, czy są to osoby, które długotrwale pozostają w bezdomności i przechodzą z poprzedniej grupy wiekowej, czy osoby starsze są coraz bardziej narażone na bezdomność.

Lubuski bezdomny posiada zazwyczaj zawodowe albo podstawowe wykształcenie. Spora grupa osób, posiada również wykształcenie średnie. Poniższy wykres przedstawia szczegółowo zagadnienie.

Wykres 4. Wykształcenie osób bezdomnych.

Osoby bezdomne najczęściej mają wykształcenie:

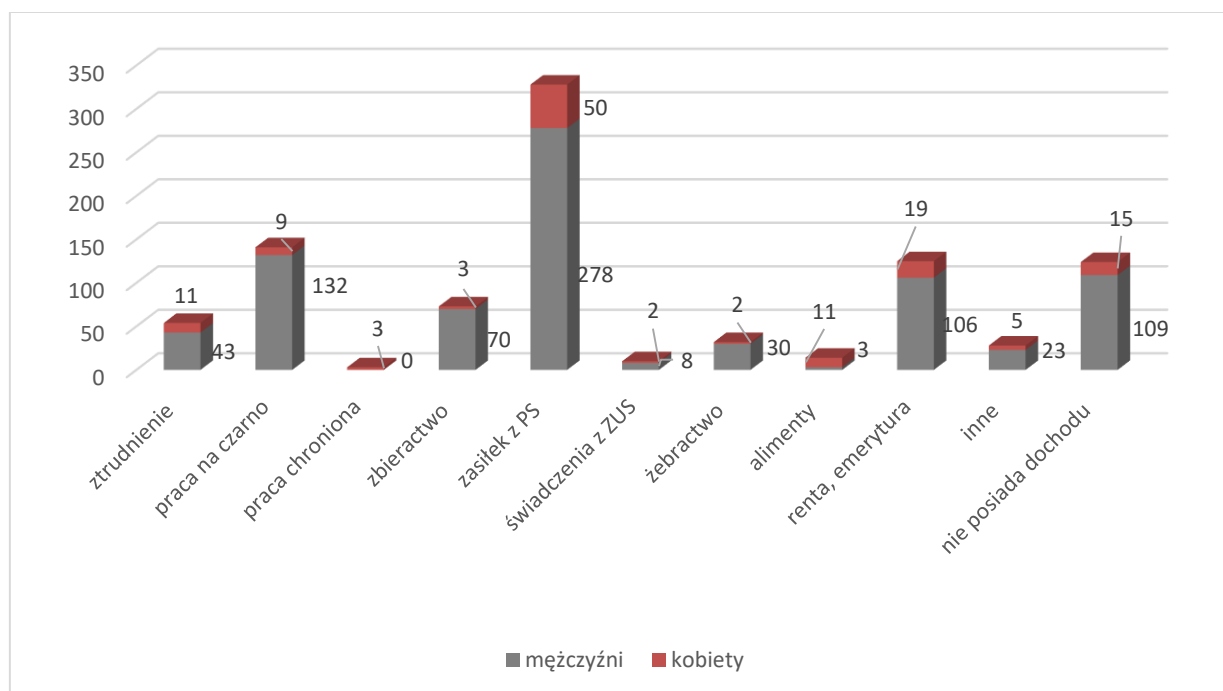
- zawodowe - **363** osoby (**44,70%**),
- podstawowe – **204** osoby (**25,12%**)
- średnie – **115** osób (**14,16%**).

W 2017 r. - osoby bezdomne najczęściej miały wykształcenie:

- zawodowe – **398** osób (**44,92%**),
- podstawowe – **251** osób (**28,33%**)
- średnie – **100** osób (**11,29%**).

Lubuski bezdomny rzadko pracuje, jeśli już to w szarej strefie. Zazwyczaj utrzymuje się ze świadczeń z pomocy społecznej, czasami z emerytury lub renty. Wykres obrazuje źródła dochodu badanych bezdomnych.

Wykres 5. Źródła dochodu badanych.

Jak widać na wykresie, do najczęstszych źródeł dochodu osób bezdomnych należą kolejno:

- zasiłek z pomocy społecznej – 328 osób (40,39%),
- praca na czarno – 141 osób (17,36%),
- renta/emerytura – 125 osób (15,39%)
- zbieractwo – 73 osoby (8,99%).

Duża liczba osób – 124 (15,27%) odpowiedziała, że nie posiada dochodu.

W 2017 r. – dochody kształtowały się odpowiednio:

- zasiłek z pomocy społecznej - 352 osoby (39,73%),
- praca na czarno – 150 osób (16,93%),
- renta/emerytura – 78 osób (8,80%)
- zbieractwo – 71 osób (8%).

Większy odsetek bezdomnych, w 2017 r., deklarował, że nie posiada dochodu – 156 osób (17,61%).

Bezdomność jako proces.

Z praktyki inspektorów Wydziału Polityki Społecznej wynika, że bezdomność to proces i jest również wynikiem jakiegoś procesu. Poprzedza go konkretny problem, często alkoholowy, lub inny, który wpływa na relacje w rodzinie i w sposobie funkcjonowania w środowisku. Jeśli problem się pogłębia, a klient nie otrzyma fachowego wsparcia, może prowadzić do bezdomności. Jeśli bezdomność jest krótkotrwała, często wynika ze zdarzenia losowego. Przyczyny długotrwałej bezdomności natomiast, tkwią najczęściej w samym bezdomnym. Ponieważ na tym etapie problem bezdomnego jest głęboki, praca nad jego świadomością i akceptacją zmiany sytuacji wymaga czasu. Praca z taką osobą to również wieloaspektowy proces. Samo zabezpieczenie podstawowych potrzeb: mieszkaniowych, czy żywieniowych nie rozwiąże problemu. A przede wszystkim tego oczekują bezdomni, szczególnie na początku swojej drogi.

Badanie wykazało, że bezdomność statystycznego ankietowanego w województwie lubuskim trwa dłużej niż 5 lat i powstała w wyniku:

- **konfliktu rodzinnego/rozpadu związku,**
- **uzależnienia (alkohol);**
- **eksmisji lub wymeldowania/zadłużenia.**

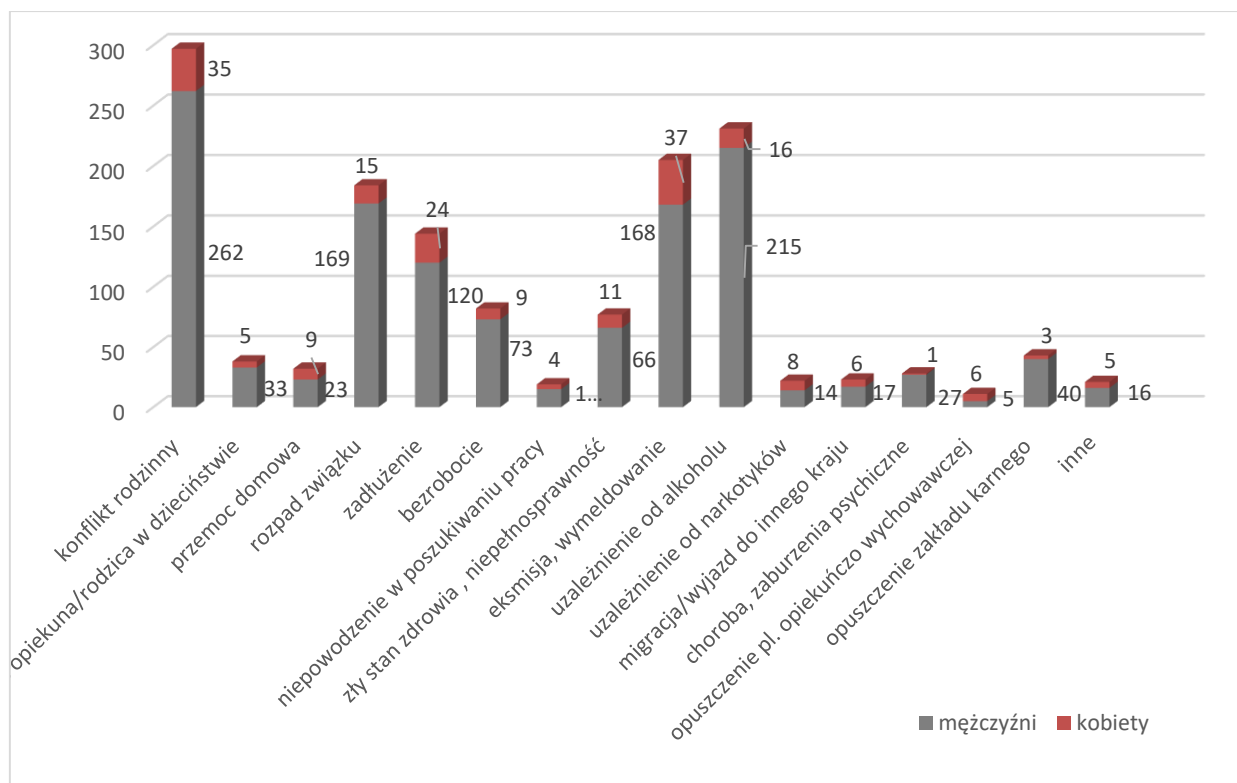
Bezdomny korzysta najczęściej ze schronienia i posiłku, a oczekuje pomocy mieszkaniowej, finansowej i żywnościowej.

Badani bezdomni podawali najczęściej następujące przyczyny bezdomności:

- **konflikt rodzinny – 297 osób (36,58%),**
- **uzależnienie od alkoholu – 231 osób (28,45%),**
- **eksmisja, wymeldowanie – 205 osób (25,25%).**

Szczegółowe odpowiedzi na pytanie o przyczynach bezdomności znajdują się na poniższym wykresie.

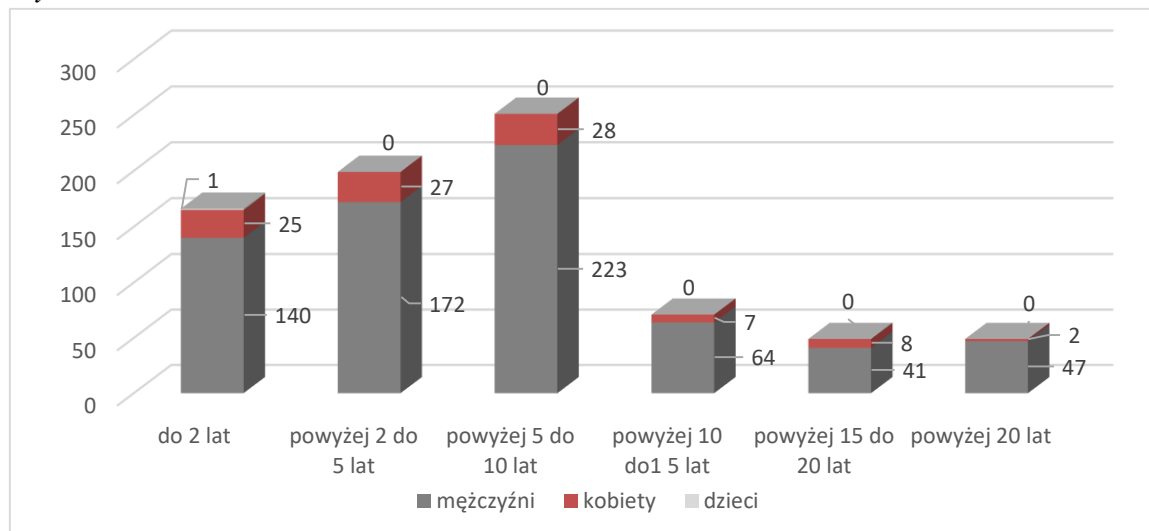
Wykres 6. Przyczyny bezdomności.

W 2017 r. powody bezdomności były podobne. Aktualnie zmieniła się ich kolejność. W 2017r. ankietowani wskazywali najczęściej eksmisję, wymeldowanie (**54,40%**) jako główny powód bezdomności, a następnie konflikt rodziny (**40,29%**) oraz uzależnienie (**28,67%**).

W większości badanych osób, ich bezdomność trwa długo, bo powyżej 5 do 10 lat. Ankieterzy rzadziej spotykali bezdomnych, którzy w tym stanie pozostają powyżej 15 lub 20 lat. Szczegóły zjawiska obrazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Czas trwania bezdomności.

Bezdomność badanych wg ich deklaracji trwa:

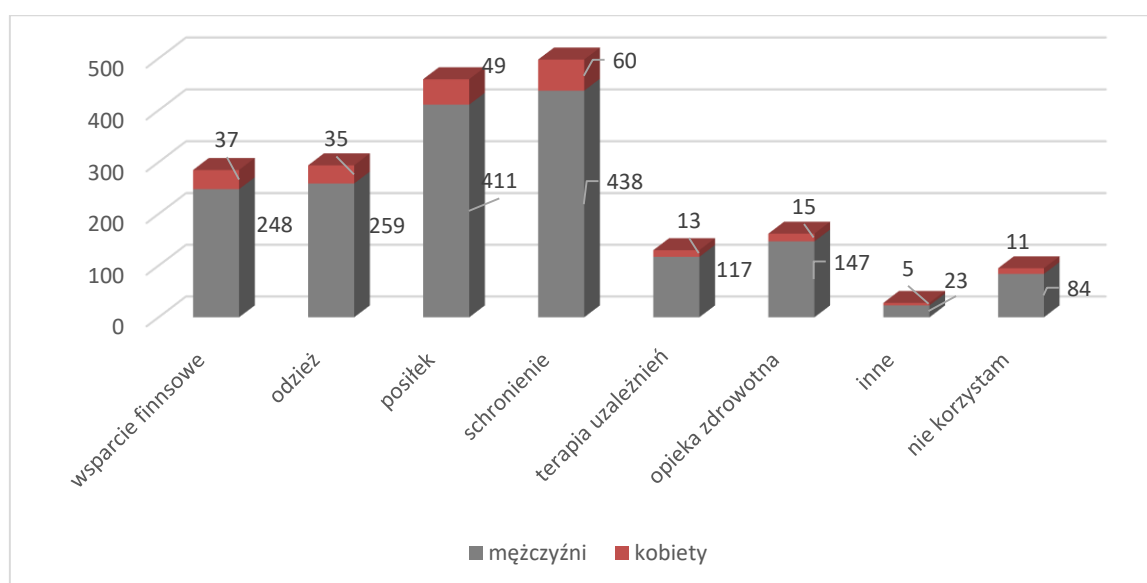
- powyżej 5 do 10 lat – 251 osób (**30,91%**);
- powyżej 2 do 5 lat – 197 osób (**24%**);
- do 2 lat – 165 osób (**20%**);
- powyżej 15 i 20 lat (łącznie) – 169 osób (**20%**)

W 2017 r. bezdomni podawali inny czas trwania bezdomności:

- do 2 lat – 320 osób (**36,12%**);
- powyżej 2 do 5 lat – 215 osób (**24,27%**);
- powyżej 5 do 10 lat – 145 osób (**16,37%**);
- powyżej 10 do 15 lat – 80 osób (**9%**);

Bezdomni wymagają kompleksowego i profesjonalnego wsparcia. Ten obowiązek ustawodawca powierzył jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej, szczególnie ośrodkom pomocy społecznej i schroniskom. Jednostki te, nie tylko zabezpieczają podstawowe potrzeby bezdomnego, ale realizują również profesjonalną pracę socjalną. Badani wykazali, że najczęściej otrzymują pomoc w formie schronienia i posiłku. Katalog odpowiedzi w ankiecie nie zawierał jednak pracy socjalnej, czy indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności. Wykres pokazuje zatem podstawowe formy wsparcia, z których korzystają bezdomni.

Wykres 8. *Formy pomocy, z których korzystają bezdomni.*

Osoby bezdomne najczęściej korzystają zatem z następującego wsparcia:

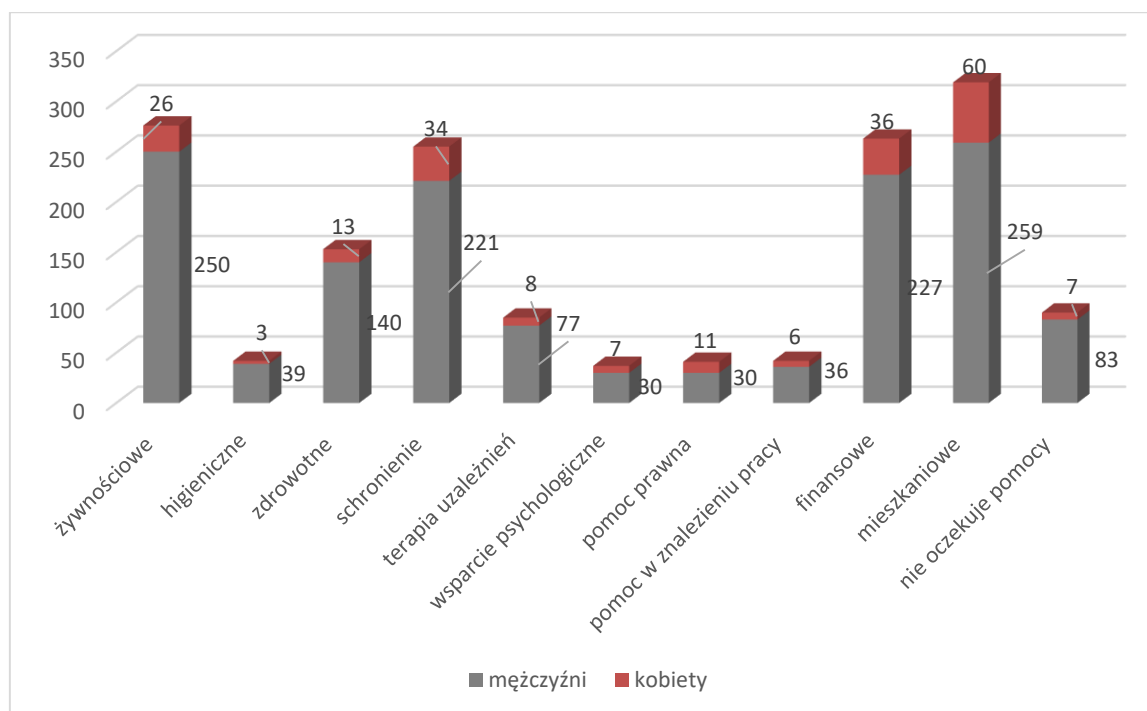
- schronienia – **498** osób (**61,33%**),
- posiłku – **460** osób (**56,65%**),
- odzieży – **294** osoby (**36,20%**),
- wsparcia finansowego - **285** osób (**35,1%**).

W edycji 2017 r., formy pomocy były podobne. Bezdomni korzystali z następującego wsparcia:

- schronienia – **482** osoby (**54,40%**),
- posiłku – **462** osoby (**52,14%**),
- wsparcia finansowego – **343** osoby (**38,71%**),
- odzieży – **259** osób (**29,23%**).

Potrzeby, które artykułują natomiast, skupiają się na pomocy mieszkaniowej, finansowej i żywnościowej. O ile faktycznie niezwłocznie należy zapewnić takie formy pomocy, które zapewnią bezpieczeństwo bezdomnemu, o tyle wiadomo, że dopóki nie przepracuje on problemów, które są źródłem bezdomności, żadna pomoc nie będzie skuteczna. Wykres pokazuje oczekiwania bezdomnych wobec systemu pomocy społecznej.

Wykres 9. Potrzeby bezdomnych, wg form wsparcia.

Osoby bezdomne oczekują zatem następującej pomocy:

- mieszkaniowej – **319** osób (**39,28%**),
- żywnościowej – **276** osób (**36,45%**),
- finansowej – **263** osoby (**32,39%**),
- schronienia – **255** osób (**31,40%**),
- w ochronie zdrowia i leczeniu – **153** osoby (**18,84%**).

W 2017 r. osoby bezdomne oczekiwały najczęściej pomocy:

- mieszkaniowej – **573** osoby (**64,67,28%**),
- finansowej – **441** osób (**49,77%**),
- zdrowotnej – **204** osoby (**23%**),
- pomoc w znalezieniu pracy – **167** osób (**18,85%**),
- pomoc w wyjściu z uzależnień – **87** osób (**9,82%**).

Zmieniła się proporcja form wsparcia, które otrzymują i których oczekują bezdomni na przestrzeni dwóch ostatnich lat. Mniejszy odsetek bezdomnych otrzymuje wsparcie finansowe, a jeszcze mniejszy go oczekuje. W 2017 r. więcej bezdomnych oczekiwało również pomocy w znalezieniu pracy.

Wnioski

Z badania stanu bezdomności , które odbyło się w 2019r. wynika, że statystyczny bezdomny w województwie lubuskim to mężczyzna:

- w wieku 41-60 lat;
- z wykształceniem zawodowym;
- który utrzymuje się z zasiłku z pomocy społecznej lub pracy na czarno.

Statystyczny lubuski bezdomny przebywa w noclegowni lub schronisku. Jego bezdomność:

- trwa dłużej niż 5 lat;
- powstała na skutek konfliktu rodzinnego, uzależnienia (alkohol), eksmisji lub wymeldowania.

Ankietowani otrzymują z pomocy społecznej:

- schronienie, posiłek, odzież, wsparcie finansowe;
- a oczekują wsparcia w sprawach mieszkaniowych, żywnościowych, finansowych, zdrowotnych.

Spis wykresów

<i>Wykres 1. Liczba osób bezdomnych</i>	6
<i>Wykres 2. Liczba osób bezdomnych, wg miejsca badania.</i>	7
<i>Wykres 3. Wiek osób bezdomnych</i>	8
<i>Wykres 4. Wykształcenie osób bezdomnych.</i>	9
<i>Wykres 5. Źródła dochodu badanych.</i>	10
<i>Wykres 6. Przyczyny bezdomności.</i>	12
<i>Wykres 7. Czas trwania bezdomności.</i>	12
<i>Wykres 8. Formy pomocy, z których korzystają bezdomni.</i>	13
<i>Wykres 9. Potrzeby bezdomnych, wg form wsparcia.</i>	14

Spis tabel

<i>Tabela 1. Liczba osób bezdomnych w lubuskich gminach.</i>	<i>5</i>
---	----------